

198); 1359: *Telló* i «5 fochs del *Telló*» (*CoDoACA* XII, 87.88); 1418: mossén l'ardiacha de *Teló* (Serra, o. c. III, 328); 1447: «eccl. B. Marie de *Tellone*» (Serra, o. c., 253).

En aquesta mateixa obra apareix l'adj. *Telonensis* amb metàtesi de les vocals pretòniques, resultant «pagi *Tolanenses*» a. 1094, i des d'ací, regressivament: *villae Tolani* a. 1073 (*Pinós M.* III, 276-82) i en Ponsich «parr. Ste. Marie de *Teleno*».

En Ponsich (p. 153) veiem altres dades del tipus *Tollone*, i també de *Telono* 1265, *Telo* 1271, 1285, *Tboló* 1294; afegim-hi: 1281: Navascort de podio de *Teló*; 1271: «Envals, de parr. de *Teló*»; 1265: «villare de Vilela de parr. S. M. de *Telono*» (Ponsich, p. 154).

En total tenim algunes mencions antigues amb *l* simple, que en aquest temps es pot i deu interpretar com *l*, i també amb *-ll-* des del S. IX etc.; i com vocal de la inicial hi ha *o* en moltes mencions dels Ss. X-XI, però *Te-* en la més antiga (835) i molt repetida des del S. XI (1011, 1265 etc.).

Ens dona una bona base fonètica el nom de sant *THILLO*, *-ONIS*; i ens hi confirma des del punt de vista eclesiàstic i històric, el fet que Santa Maria de Talló, segons la monogr. monàstica de Riu, fou una canònica agustiniana, que consta des de 1098 a 1280, i ja citada l'a. 831. El P. Camós, encara en el *Jardín de María* (del S. XVII) hi trobà memòria d'una antiga col·legiata: deixem-los la responsabilitat a ell i a Reig Viardell de les altres coses que en conten.¹ El que és ferm és que és el nom d'un sant francès Saint Theau, en llatí *Thillo*, *-onis*, que era monjo a Solignac (Hte.-Vienne o Hte.-Loire), c. l'a. 700 (Giry, *Dipl.*, 311; Schätzer, *Rom. Forsch.* XXII, 78); cf. avui *Saint-Thélo* mun. Bretanya.

L'evolució fonètica *e-ó > o-ó* és normal en fonètica catalana (cf. *fenoll > fonoll* etc. en *LleuresC.*, 199), per tant no és estrany que aquí ja aparegui en part de les mencions medievals, ni sorprèn gens que s'hi retornés a la *-ə* etimològica (com en el vaivé *ROTUNDO > redó/rodó* etc.) i que aquesta hagi acabat per dominar.

No responguem, ni ens cal ja, d'alguns altres punts.

Seria potser més aviat un NP germànic —natural en un personatge merovingi—, car no manca una arrel germ. *TIL-*, encara que no sigui de les més freqüents (14 noms en Först.), i Förstmann només recull *Tollo* (c. 1400) on ja hi hauria l'assimilació.

Tinc entès que ve d'aquí (o almenys és versemblant) el NP castellà medieval *Tello* (amb el patronímic *Té-llez* i en mants textos *Don Tello*, *Tello Gómez* etc.). Menys versemblant relacionar-lo amb els NPP llatins com *Tullonium* (de l'arrel de *Tullus*). I més increïble encara cercar-li cap afinat amb *Toló* (Pall. i Emp.) del qual tractarem en art. especial: car aquest té *-l-* simple, en constant contrast amb la *-ll-* del nostre.

Dubtós, d'on vingui el nom d'un R. *Talo* «especiari» de Perpinyà, puix que el trobem en un doc. de 1308 (*RLR* VIII, 51), on la *-l-* pot encara ser grafia medieval per *l*. Separem-ne del tot *Talló*, munt. de

Ribagorça, puix que és variant de *El Talló* i *Altaió*, ja explicats en aquest art. del vol. II.

¹ Que prendria el nom d'un fundador, *Toló*, que seria comte. Potser sentiren campanes, vagament, d'una fundació més devota.

TALLTENDRE i TALLTORTA

Noms de dos pobles de Cerdanya: C. Baixa, i Central, que tractarem juntament com solidaris, per la situació, i per llur forma, d'aparents compostos de *Tall* o *Tal*.

TALLTENDRE. És un municipi de la Solana, uns 4 k. per alt i al NNO. de Bellver. Pron. *tal'téndrə*, a Puigcerdà (Casac. 1920), i igual sento en les enqs. de 1935, en els pobles circumdants, i en el poble mateix (VIII, 167-173).

MENCIONS ANT. 839, Acta C. SdUrg., parr. *Taltennar*; *-enar* en el Capbreu i *Taltendre* en la còpia del S. XII (ed. PPujol, n.º 149); 2a. *meitat S. XIII*: *Taltendre* (Delcor, *Juifs Puigcerdà, Seфарad* 1966, 32 ss.); 1359: *Taltendre* (*CoDoACA* XII, 88). Ponsich (*Top.*, 161) troba aquesta mateixa forma en docs. de 1260, 1270, 1277, 1285 i 1286. S. XII: *Tattendre* amb *-it* err. per *lt*. Amb *ll* (*Tallt-*) només un cop en el S. XIII.

Que sigui un compost de l'adj. *tendre* amb el grecollatí *thallus* 'tija', com admereten breument M.-Lübke (*BDC* XI, 21; i *Mz.Pi.*, VII *Congr. Li. Rom.*, 65) és absolutament increïble, puix que aquest mot grec llatinitzat, no ha deixat altre rastre romànic que el cast. *tallo*. I, per damunt d'això, peca per l'arbitrarietat de separar-lo del nom de *Talltorta* (que aquests estudiosos no coneixen o silenciaven). És clar que se'ls havia de cercar una explicació conjunta.

TALLTORTA no és un poble gaire més petit; si bé no és cap de mun. sinó agre. a Bolvir, dalt d'un pujolet, igual que *Talltendre*, i que d'aquest estant es veu molt bé, 10 k. més a l'Oest. Forma parròquia, amb un petit temple romànic. Oit *tal'tórtə* o *tall'tórtə* en les enqs. de 1935 (a Bolvir, Das etc.: IX, 138; VII, 77...).

MENCIONS ANT. 941: «in com. Cerdania, in I. ubi vocant Navarcordo¹ et *Taltorta*». No figura en l'Acta C. SdUrg. de 839, però sí que el llegeixo en el Capbreu vulgar de l'acta (que sembla ser del S. X); en el context: «*Saga, Isogal, Sto. Clementio de Soler, Luç, Sto. Gerardo de Taltorta*» fº 12, copiat a la LI. xxxviii, 18.15; 1086: *Taltorta* (Alart, *Cart. Rouss.*, 95); 1163, butlla del papa Alexandre per a *St. Martí de Canigó*: «par. Sti. Stephani de *Euuls*, Ste. Fidei de *Taltorta* --- *Alp* --- *Mosoll* --- *Adas* ---» (*MarcaH.* 1335.28f.); 2a. *meitat S. XIII*: *Taltorta* (Delcor, *Juifs Puigcerdà, Seфарad* 1966, 32 ss.); 1359: *Tayltorta* (*CoDoACA* XII, 85). Ponsich (*Top.*, 154) hi afegeix cites de la forma *Taltorta* aa. 1072, 1253, 1268 i 1463.

En total hi ha *Talt-* constant amb *l* en les 9 cites, des del S. X fins al XV, amb *-ylt-* només en el cens de